

STRMILOVSKÉ NOVINY

2/1995

O ČEM SE MLUVÍ

Vzpomínky 50 let staré

Jistě tušíte, že tentokrát se v SN objeví vzpomínky z dob válečných. Vzpomínat se ovšem nebude jen na těžké období války, ale za přechtění budou stát i vzpomínky na období o hodně příjemnější. Kromě toho si budete moci přečíst i podrobnější zprávu o budování strmilovských bunkerů těsně před válkou a obrazový seriál vás přenesení do doby konce války.

Jak je důležité zúčastnit se

různých soutěží se dozvíte také v tomto čísle SN. Rubrika ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽ, KULTURA vás totiž seznámí s tím, kdo se jakých soutěží účastnil a jak soutěžící dopadli. V této rubrice nahlédneme také do programu našich nejmenších a objeví se zde rovněž nějaká ta pochvala. Samozřejmě ovšem kromě jiného...

Foto: Archiv ObÚ

Dva portréty

budou tentokrát patřit strmilovským historickým osobnostem z oblasti kultury a společenského života. O jaké dvě významné osoby se jedná, zjistíte na str. 9 - 10.

Dále z obsahu:

■ Holokaust
(str. 3)	■ O staré dýmce
(str. 8)
■ Částky životního minima
(str. 7)	■ Blahopřejeme
(str. 10)

ÚVAHA, ZAMYŠLENÍ, KOMENTÁŘE

VÁLKY V NÁS aneb VZPOMÍNAT ČI ZAPOMENOUT? (fejeton)

Každý z nás ve svém životě určitě už nějakou válku zažil. Že ne? Vzpomeňte si například, jak jste válčili se svými sourozenci o majetek, se svými rodiči nebo partnerem o názory, se svými učiteli nebo zaměstnavateli o ohodnocení, nebo snad (i tajně) se svými soky o přízeň některé či některého, s nepřáteli o cokoli a v neposlední řadě i se svými nemocemi a - se sebou samými, se svým vědomím a svědomím i obyčejnými nepopulárními lidskými vlastnostmi, které se zrovna v nás usídlily.

Samozřejmě, každý ten svůj konflikt nazýváme jinak, způsoby "bojů" jsou různé, každý dáváme tomu kterému konfliktu jinou váhu, ale každopádně tu s námi jsou... Malé lidské války... Snad jsou malé, jsou však i větší, a bohužel jsou tu odjakživa i ty války největší, opravdové, války v pravém slova smyslu. Ty se týkají všech.

Proč však jsou neustále s námi? Proč se jim zalíbilo v lidské - dá-li se ještě říci - civilizaci? Jako by ani vzpomínky na ty nejhroznější okamžiky života nedokázaly člověka ve válčení zastavit! Jsou snad lidé nepoučitelní? A vůbec. Zdá se, že ani motivy válek se v běhu

dějin nemění. Mění se jen jejich hodnocení. Ovšem, dají se nějak války hodnotit? Mají

utrpení. Pokud se na válku pouze ptá a neprožívá ji, je to štěstí.

P. Picasso: Holubice míru

snad nějakou hodnotu?

Mohla bych už pravděpodobně brzy od svého syna dostat otázku: Mami, co je to válka? Jak rozumně a smysluplně vysvětlit tento nerozumný a nesmyslný akt? Snad, že lidé přestali myslet, snad, že už se nedokáží domluvit..., snad.

Je mnoho druhů válek. Pro malé dítě (nejen, ale hlavně pro ně) znamenají vždy

Snad mému malému synovi prozatím postačí, když mu válku označím jako boj dobra se zlem, jako v pohádce. Přestože vím, že to vždy tak není. A že to vždy tak jako v pohádce nekončí. Horší bude, až o něco starší se mne syn zeptá, proč války jsou. Co na to odpovědět? Snad bychom se měli ptát nejprve sami sebe: Lidé, proč jsme takoví? Co nás vede k boji s někým "o" nebo "za" něco? Mohou za to naše vymyšlené zákony, náboženské předsudky, touha po majetku, moci, či snad pouhopouhý zvířecí pud bojovnosti (pokud ovšem vůbec nějaký existuje)?

Vysvětlení si hledá každý to své. Otázkou však je, zda je člověk ještě vůbec schopen v konfliktu na nebezpečné touhy, pudy, nesmyslné zákony zapomenout a vzpomenout, čím je na Zemi - totiž myslícím člověkem, který sebe a Zemi může zdokonalit, ale také zničit.

VLASTA VONDRUŠOVÁ

VÁLEČNÉ OBĚTI...

V DOBĚ VÁLKY PADLI TITO NAŠI OBČANÉ:

JOSEF ZICH ze Strmilova (zahynul 16. 10. 1944 v Plzni)

KAREL FRIDRICH ze Strmilova

(zahynul 17. 1. 1943 v Berlíně)

STANISLAV ŠVEC z České Olešné

(nevrátil se z nucených prací)

STANISLAV POKOJ (zahynul 5. 5. 1945 v Praze)

FRANTIŠEK VOBR (zahynul 7. 5. 1945 ve Strmilově)

GREGORIJ NIKOLAJEV, ruský poručík

(zahynul 9. 5. 1945 ve Strmilově)

V době války byli transportováni a následně zemřeli tito naši občané židovské národnosti:

Jméno příjmení	Narozen	Datum odjezdu do Terezína	Datum odjezdu na východ, cíl transp.	Datum úmrtí
-------------------	---------	------------------------------	---	----------------

Z OBCE STRMILOV:

SONJA CHAIMSKÁ	14.8.24	22.5.42	25.5.12, Lublin	25.5.42
MICHAL CHAIMSKÝ	21.3.90	22.5.42	25.5.42, Lublin	25.5.42
JULIUS GOLDŠMÍD	21.12.90	22.5.42	25.5.42, Lublin	25.5.42

EMANUEL MUNK	1.11.76	22.5.42	25.5.42, Lublin	25.5.42
KAREL MUNK	12.7.13	22.5.42	25.5.42, Lublin,	25.5.42
KLÁRA MUNKOVÁ	11.2.78	22.5.42	25.5.42, Lublin	25.5.42
JAN WEINSTEIN	16.3.35	22.5.42	28.10.44, Osvětim	28.10.44
RUDOLF WEINSTEIN	21.12.00	22.5.42	28.10.44, Osvětim	28.10.44
BLANKA WEINSTEINOVÁ	16.12.28	22.5.42	28.10.44, Osvětim	28.10.44
BOŽENA WEINSTEINOVÁ	24.4.06	22.5.42	28.10.44, Osvětim	28.10.44

Z OBCE PALUPÍN:

ARNOŠT SCHULZ	28.6.1898 (zatčen)			4.10.1941 v Osvětimi
BERTA SCHULZOVÁ	27.1.75	18.5.42	18.5.44, Osvětim	18.5.1944
JANA SCHULZOVÁ	27.8.94	18.5.42	12.10.44, Osvětim	12.10.44

Informace poskytli Libuše Kubáková a Petr Jankovský/

ÚVAHA, ZAMYŠLENÍ, KOMENTÁŘE

Holokaust

Masové vyvražďování Židů, organizované a prováděné německým nacistickým režimem od roku 1933 do roku 1945, je možné považovat za jednu z největších lidských tragédií vůbec. Pro její označení používají Židé dvou, tvarově sice odlišných, ale významově shodných slov. Jsou to slova "šoa" a "holokaust". Obě jsou hebrejského původu a znamenají pohromu největšího rozsahu.

Slovo holokaust původně označovalo v izraelském kultu zvrácený obětní obřad, při kterém byla na oltáři spálena oběť celá. Proto také překlad do našeho jazyka zní: "celopal". I když toto slovo není tak zcela na místě, protože se v jeho případě nejedná o lidskou oběť, přesto se ujal a začalo se užívat všude tam, kde došlo k nějaké celonárodní katastrofě, která si vyžádala nesmírné oběti. Protože tato celonárodní katastrofa postihla v nedávné době Židy, je toto slovo spojováno především s jejich národní tragédií.

Je statisticky dokázáno, že za doby židovského holokaustu v letech 1933-1945 přišlo v německých koncentračních táborech o život 6 mil. členů tohoto společenství a to především v Německu. Potom se vyvražďování rozšířilo do všech evropských zemí, které v době druhé světové války německá vojska dobyla. Oněch šest milionů obětí z nichž bylo jeden a půl milionu dětí, bylo většinou po popravě spáleno v krematoriích. Označení "holokaust" - "celopal" proto dost dobře tuto tragédii vystihuje.

Z původních 78 154 Židů, kteří žili před rokem 1939 v Čechách a na Moravě zahynulo celkem 64 109 osob, což činí víc než 80% z celkového bývalého počtu.

Je nutno si stále klást otázku, proč muselo k této strašné tragédii vůbec dojít. Dosud se ještě nikomu nepodařilo tuto otázku uspokojivě vysvětlit. Nikdo v Evropě se totiž před tím nedomníval a nevěřil, že by mohlo nabýt pronásledování židů tak gigantických rozměrů. Snad i proto, že Německo do té doby bylo považováno za jeden z nejkulturnějších národů celé Evropy. Bohužel se tak stalo a tím se znovu ukázalo, že tam, kde je záměrně a cílevědomě pěstována nenávist, přirozené ovoce této nenávisti nemůže být nic jiného než násilí.

Velkou vinu na tomto masakru mají nepochybně i ideologové nacistického Německa, kterým se podařilo vtělit již roku 1935 do norimberských rasových zákonů nenávist vůči Židům a tak ji vlastně legalizovat. Na základě těchto zvrácených zákonů byla Židům postupně odňata všechna práva, i právo na život.

Podle těchto zákonů byla celá lidská společnost rozdělena na árijskou a neárijskou část. Za nejčistší árijce se považovali Němci sami. Věřili, že jsou osudem "předurčení" k vládě nad ostatními lidmi a národy světa. Protože Židé byli zařazeni mezi neárijce, byl nad nimi vlastně vyřčen ortel smrti. Neáriji jako "méněcenná rasa" neměli právo na život na zemi. Pokud se židům nepodařilo včas

z Německa emigrovat a nebo se bezpečně skrýt, téměř všichni skončili svůj život v koncentračních táborech.

Zběsilost, s níž přikročil německý nacistický režim k tzv. "řešení židovské otázky", vyvolal v demokratickém světě silný odpor. Demokratické státy si uvědomily, že musí nutně, a co nejdříve, učinit přítrž nacistickému řádění a spolu se Sovětským svazem se jim po šestileté krvavé válce podařilo rozdrtit německá vojska. Pro vítězné mocnosti pak nadále zůstalo celodobým úkolem udělat všechno proto, aby se

napříště už nikdy nemohly dát do pohybu ony síly, které by v budoucnu mohly myšlenku na holokaust znovu oživit.

Je zcela jasné, že kdyby se tehdy německé armádě podařilo vyhrát, nadále by byly plněny nacistické ideologické programy na hledání nepřátel, kteří Němcům překážejí v uskutečňování jejich vizí o dokonalé společnosti,

která by jen jejich přičiněním mohla na světě vzniknout.

Mnoho Židů, kteří přežili peklo německých koncentračních táborů, i mnoho Židů z míst, kde pronásledování zatím nebylo, se po skončení války přestěhovalo do nového židovského státu - Izraele. Tento stát mohl být založen především proto, že američtí Židé přinesli nesmírné finanční oběti na výzbroj protinacistické armády a tím přispěli i ke konečné porážce hitlerovské armády.

Především holokaust napomohl k vytvoření židovského státu, který Židé před mnoha staletími ztratili. Přes tři miliony jich nyní žije v místech, kde bydleli a žili před dvěma tisíci lety. Učí se znovu svému jazyku, který většina už ani neznala a vytvářejí opět duchovní společenství podobné tomu, které měli před tolika lety. V Izraeli je také velmi pilně znovu studován Starý zákon, fungují rabíni a židovské teologické univerzity. Tato duchovní orientace Židů má veliký význam pro celou lidskou společnost tím, že i tam se mnozí lidé začínají hlouběji zabývat duchovními věcmi, přemýšlet o smyslu svého života a svého poslání ve světě.

Rozhovor, který poskytl vrchní rabín český a zemský známý reportérce, paní Zuzaně Bubílkové, je dobrým svědectvím o této jejich duchovní orientaci. Na otázku, co je vlastně pro Židy důkazem, že se považují za vyvolený národ, odpověděl pražský rabín Karol Sidón stručně a krátce jedním slovem - holokaust.

(Petr Jankovský)

VZPOMÍNKY Z VÁLKY STRMILOV BĚHEM NĚMECKÉ OKUPACE

Naše první Československá republika, vyhlášená v roce 1918, byla po dvaceti letech svého trvání v roce 1938 oslabena zabráním rozsáhlých pohraničních území Německem, Polskem a Maďarskem a rozbita odtržením Slovenska. Následně na to vznikl po nátlaku hitlerovského Německa "Protektorát Čechy a Morava", který byl plně podřízen tzv. Velkoněmecké říši. Naš národ se tedy znovu dostal do područí svých germánských sousedů, ve kterém byl před tím přibližně tři sta let.

Zjevnou snahou okupantů bylo zlikvidovat veškeré vlastenecké cítění našich občanů a docílit jejich postupné poněmčeni. Kromě toho připravovalo nacistické Německo násilné vystěhování našeho obyvatelstva mimo středoevropský prostor. Při realizaci svých záměrů využívali okupanti všechny dostupné prostředky - od ideologické propagandy, přes psychický nátlak, až po fyzickou likvidaci svých odpůrců a příslušníků některých národností. Nenasytitý agresor se však s podmaněním českých zemí nespokojil, napadl Polsko a další státy a tak vznikla druhá světová válka - snad nejstrašnější válka v dějinách lidstva.

Veškerý tisk byl u nás pod přísnou kontrolou okupantů a hlavním informačním prostředkem se stal rozhlas. Ten přinášel zprávy o hrůzách války, sděloval nekonečné řady jmen českých lidí, kteří byli za heidrichiády stanným soudem odsouzeni k trestu smrti a popraveni. Byl hlášenou troubou nacistické propagandy, ale byl také zdrojem zpráv, které

posilovaly naději na vítězství demokracie a spravedlnosti a porážkou zvráceného nacistického režimu. Od sledování zahraničních zpráv nás neodradilo ani nebezpečí, které bylo stručně a jasně formulováno na tabulkách zavěšovaných na radiopřijímačích: "Pamatuj, že odposlech zahraničního rozhlasu se trestá kázní, nebo i smrtí!"

Na kruté chování okupantů reagovala rozhodující část našich obyvatel zcela opačně, než si vynucovali. Plně sympatizovala s každým, kdo se jim odvážil postavit na odpor a podle svých možností podporovala všechny utlačované, vězněné i ukrývané se odpůrci nacistického režimu. Těm nejpotřebnějším - politickým vězňům - byly ze Strmilova posílány do Svatobořic, do Plané u Tábora, do Nové Paky a do dalších míst, kde byly věznice (a nebo kde vězni pracovali), různé potraviny, lístky na chléb, prádlo a jiné potřeby, které přispívaly k tomu, aby nelidské zacházení přežili. Důvěrní přátelé si také mezi sebou předávali různé letáky, pořizované většinou opisováním na psacím stroji, na kterých byly uvedeny výroky významných politiků a nebo různé zprávy. V době, když byly u nás zavřeny vysoké školy a studenti byli vězněni a popraveni, u nás doma jsme ukrývali vysoceškolačka Ferdinanda Jíru z Jindřichova Hradce. Říkali jsme mu Jenda. Po válce jsem se také dověděl, že v dřevěné kůlně kameníka Rudolfa Benedy, která byla v Kazu vpravo od

pokračování na str. 4

ÚVAHA, ZAMYŠLENÍ, KOMENTÁŘE

VZPOMÍNKY Z VÁLKY

pokračování ze str. 3

silnice do Malého Jeníkova, se údajně ukrývali uprchlí sovětští zajatci.

Během druhé světové války byli zatčeni a uvězněni německými okupanty následující Strmiláci: podplukovník Ant. Kozák, major Celestýn Hanzl, štábní kapitán Bohumil Janoušek, štábní strážmistr Antonín Kubelka, Frant. Vosádka, štábní strážmistr Josef Dvořák, Josef Pitner, Smetana a Václav Hondlík. Z koncentračních táborů a nebo z ilegality se do Strmilova již nevrátili spoluobčané židovského původu: MUDr. Rudolf Kohn, Julius Goldschmied, Michal Cheimský s dcerou Soňou a rodina Munkova. Vězněno bylo i několik občanů z Palupína, mezi nimi i moje spolužačka Blanka Weinsteinová, která se, stejně jako i několik dalších, zpět již nevrátila.

V roce 1944, kdy Hitlerova vojska byla přinucena prakticky na všech frontách k ústupu a ohniska válečných hrůz se přibližovala k českým zemím, začali mnozí občané Strmilova přemýšlet o tom, jak se na "rozloučení" s okupanty připravit. Z oblastí, které opustila německá armáda, zejména z východu, se k nám dostávaly zprávy o zvěstích, kterých se okupanti dopouštěli na obyvatelstvu. Obce, které opouštěla německá armáda, byly často vyvražďeny a vypáleny. Velkou otázkou tehdy bylo, jak podobně ústup německé armády na našem území.

Názory na to, jak by se měl Strmilov na toto období připravit byly, jak to většinou bývá, z počátku různé. Mezi vlastenecké smýšlelými občany, zejména mezi bývalými vojáky a Sokoly, však začal postupně převládat a později byl jednoznačně přijat názor, že by nebylo vhodné jen pasivně čekat na to, jak se k nám okupanti během ústupu zachovají. Bylo rozhodnuto připravit se na možnost hájit životy, práva i majetek našich občanů v případě potřeby i se zbraní v ruce. Při tom měla být důsledně dodržována zásada, podle které neměly být s většími ustupujícími jednotkami německé armády vyvolávány šarvátky a ozbrojená střetnutí, aby nedošlo ke zbytečnému krveprolití. Ozbrojená odbojová skupina měla být co nejdéle v ilegality, ze které by vystoupila až v případě naléhavé potřeby. Prozrazení takových záměrů by pochopitelně znamenalo trest smrti pro každého účastníka i pro jeho celou rodinu, a proto byli pro odbojovou činnost vybíráni pouze lidé, kteří měli plnou důvěru.

Velmi důležitou podmínkou vzniku ozbrojené skupiny bylo obstarání střelných zbraní, což v té době nebyl úkol lehký. Za jejich přechovávání byl tehdy rovněž trest smrti, který, jak bylo všeobecně známo, okupanti na českých občanech uplatňovali v plném rozsahu. Právo nosit zbraň měli tehdy jenom četníci a městský strážník, a proto bylo velmi překvapující, kolik ilegálně držených zbraní bylo tehdy mezi občany. Měl jsem příležitost se o tom přesvědčit, když jsem v naší dílně tatínkovi pomáhal při jejich čištění a opravování. Bylo to tehdy ještě v neobydleném domku (nyní č.p. 315), v bývalé Zlámalově stodole, kde se většina pistolí a pušek strmilovských odbojářů soustředila. Zbraní, ukrytých před okupanty, které byly před uschováním dobře nakonzervovány a uloženy v suchém prostředí, bylo poměrně málo. Většinou se jednalo o takové, u kterých se nepříznivě projevovala koroze. Ty bylo nutné očistit, opravit a v mnohých případech opatřit novými pružinami, na kterých se koroze projevovala nejzřetelněji.

Vzpomínám si, že jednou, když jsme byli v plné práci a v dílně bylo na stole rozebráno několik zbraní, najednou zazvonil zvonek. Šel jsem se podívat, kdo u dveří zvoní a překvapením jsem úplně ztuhl. Před dveřmi tehdy stál německý důstojník s několika vojáky. Ihned jsem se vzpamatoval, šel jsem pro tatínka a snažil jsem se opravované zbraně rychle uklidit. Tatínek důstojníkovi otevřel a začal se s ním němčinou s rakouskou výslovností vesele bavit. Všechno však dobře dopadlo. Důstojník měl velmi prostý požadavek. Požádal pouze o možnost dojít si u nás na záchod a potom s vojáky odjel.

Kromě ilegálně přechovávaných zbraní přibývaly později další, které byly vyneseny ze skladů německé armády. Jednalo se o několik krátkých italských vojenských pušek, jednu pistoli ráže 7,65 mm a sovětský samopal. Většinu těchto zbraní nám přivezl Fr. Jaroš (tehdy s plnovousem), který byl později ve Strmilově četníkem (příslušníkem SNB). Zbraně byly přiděleny do užívání některým odbojářům, kteří vlastní zbraně neměli. Tatínek měl starší vojenskou pušku typu Manlicher a pistoli ráže 7,65 mm. Já, jako nejmladší, jsem dostal do užívání nejprve dvouhlavňovou pistoli na flobertkové náboje a později jsem si ji mohl vyměnit za šestnátičnou pistoli ráže 6,35 mm, kterou měl přede mnou Ferd. Kubák (mladší).

Kromě přípravy zbraní byla věnována značná pozornost dalším prostředkům proti okupantům. Byly to prostředky určené k poškozování pneumatik motorových vozidel, jako například vhodným způsobem zahnuté hřebíky, zvlášť upravené nože, které se zařazely do vozovky a podobné prostředky. Jejich výrobu ve spolupráci s mým otcem tehdy zajišťoval strmilovský kovář Cyril Maška. Bylo také promyšleno a vyzkoušeno, jak přerušovat telefonické vedení způsobem, který bylo v tehdejší době velmi obtížné zjistit - s použitím zkratu způsobeného pomocí slabého měděného drátu. Navrhovatelem a později hlavním realizátorem tohoto způsobu byl elektrikář Josef Novotný. S pracovníky poštovního úřadu Václavem Kučerou a Karlem Limpouchem byla domluvena možnost přepojování telefonických hovorů mezi jednotlivými vojenskými jednotkami na četnickou stanicí, kde mohly být odposlouchávány a na znamení dané zvonekem přerušeny. Všechni občané, kteří byli vyzváni ke spolupráci s odbojovou organizací, přijímali od ní tyto úkoly velmi ochotně a jejich plnění považovali za svou vlasteneckou povinnost.

Můj otec František Paulát pracoval během války pro ilegální organizaci Ústřední svaz národního odboje domácího, která byla napojena na prezidenta Dr. E. Beneše a na exilovou vládu v Londýně, kam podávala zprávy zejména vojenského a politického významu. Záznamy o vykonávání této funkce z první poloviny války nemám k dispozici, protože jejich přechovávání bylo velmi nebezpečné a všechny písemnosti musely být ihned zlikvidovány. Zachovaly se však tatínkovy záznamy z období konce války, které oživují mou paměť a upřesňují pohled na toto, nyní již historické období. Obsahují totiž data, ve kterých byly jednotlivé akce uskutečněny, včetně jmenných seznamů účastníků.

Předpokládám, že mnozí naši spoluobčané ani neví, jak v naší obci na konci druhé světové války probíhal osvobozovací proces. V době, kdy zde tyto ilegální akce vojenského charakteru byly uskutečňovány, byl o nich informován velmi omezený počet účastníků. Příliš hlasité mluvení o nich by s ohledem na přítomnost německé armády bylo velmi

nebezpečné a věci by jistě neprospěly. Já jsem v té době neměl před svými kamarády žádné tajnosti, ale o záležitostech z ilegální činnosti jsem s nimi také nemluvil, i když jsem měl sto chutí pochlubit se. V období bezprostředně po květnu 1945 se zájem veřejnosti soustředil zcela na jiné problémy, které přinesla svoboda, přítomnost Rudé armády, politické boje apod. a o událostech, ke kterým došlo před koncem války, se příliš nemluvalo. Pravdou také je, že ti, kteří dříve riskovali své životy a přinášeli oběti, o svých zásluhách příliš nemluvali.

Po roce 1948 potom přišlo další dlouhé období, ve kterém pouhé vyslovení pravdy o těchto událostech mohlo být velmi nebezpečné. Ve vedení strmilovské odbojové skupiny a mezi jejími účastníky byly osoby, které mohly být v té době označeny jako nepřátelé režimu a bylo riskantní se o nich zmínovat. Proto se také nikdo neodvážil tyto události podrobněji popsat a nebo o nich veřejně hovořit. O potvření okénka pravdy se pokusil v roce 1985 pan učitel B. Vacek, když připravil na obecním úřadě výstavku fotografií a dokumentů k událostem z května 1945. Jeho záměr však někteří občané vůbec nepochopili a našli se dokonce i takoví, kteří jej chápali zcela opačně, než byl míněn.

Za války, v době mého dospívání jsem jako učeďník dostával od svého otce, který byl současně mým zaměstnavatelem, úkoly daleko náročnější a zodpovědnější, než bylo běžné. Kromě manuálních prací v dílně, které jsem částečně ovládal již v dětství, i prací na stavbě jsem prováděl veškeré kancelářské práce, týkající se živnosti - výroby rybářských potřeb. Vedl jsem obchodní a účetní záznamy, vyřizoval jsem korespondenci, prováděl fakturace, balení a expedování výrobků. Tatínek byl na mne přísný a náročný a nic mi v práci neslevil. Nechal mě samostatně pracovat a jen z povzdálí mě sledoval. Snad jedinou úlevu jsem od něho měl, že v případě, že jsem jako muzikant někde dlouho do noci hrál, nemusel jsem druhý den ráno brzy vstávat a mohl jsem se vyspat. Když poznal, že se na mne může spolehnout, plně mi důvěřoval jak v záležitostech pracovních, tak i odbojářských. Informoval mě i o věcech velmi nebezpečných a riskantních, o kterých nevěděla ani maminka, např. o zbraních, o místech jejich ukrytí a také o událostech v odboji. Jsem mu vděčen také za to, že když na konci války vznikla ve Strmilově odbojová skupina, uvedl mě do ní a umožnil mi, abych se stal jejím členem. Jaké vlastenecké pohnutky ho k tomu vedly jsem plně pochopil, až když jsem měl sám dospívající syny.

Členství v odbojové organizaci mi umožnilo, že jsem měl přístup do tehdejšího centra strmilovského odboje - na četnickou stanicí, kde probíhala různá jednání, při kterých jsem měl možnost se s problematikou i s některými detaily této činnosti v naší obci důvěrněji seznámit. Největším a nezapomenutelným zážitkem pro mne byla účast na jedné z ozbrojovacích akcí provedené touto skupinou.

Nyní po padesáti letech zjišťuji, že patřím k několika posledním, dosud žijícím pamětníkům, kteří měli možnost se těchto dubnových a květnových událostí aktivně zúčastnit. Vzhledem k tomu, že mi paměť ještě slouží a navíc mám k dispozici i záznamy z této doby, cítím povinnost s nimi seznámit naši veřejnost a zejména mladší spoluobčany. Ve vyprávění svých zážitků a událostí z doby války budu pokračovat v příštím čísle Strmilovských novin.

Ing. Mojmír Paulát

ÚVAHA, ZAMYŠLENÍ, KOMENTÁŘE

Na školu vzpomínám s vděčností a láskou

V září letošního roku to bude 64 let, kdy jsem hrdě prošla branou obecné školy jako školáčka.

Upřímně řečeno, přišla později období, kdy jsem svorně se spolužáky říkala: "Naše škola velká je a já ještě malý, proč jste vy mě táto s mámou do té školy dali?" Ale do školy jsem chodila ráda. Léta dětství, rodina, sousedé, atmosféra obce v první republice, škola, učitelé vytvářeli pevné základy pro naši cestu do života. Učili nás co je dobré a co špatné. Většina učitelů předávala dětem nejen vědomosti. Téměř každý učitel byl výraznou osobností a svým vystupováním a postoji i ke všední každodennosti byli naši učitelé pro nás vzorem hodným obdivu a následování. Takovou osobností byl učitel Stanislav Hanka. Mladý, otužilý sportovec, který nás učil ve čtvrté třídě obecné školy. Jeho zásadou bylo naučit děti předepsanou látku ve škole a co nejvíce času po vyučování využít k pohybu v přírodě. Asi proto nám nedával domácí úkoly. Snad respektoval i skutečnost, že většina dětí muse-la pomáhat doma v hospodářství. Jeho sociální citění a demokratické názory, které uplatňoval i v člancích místních novin ve mně zanechaly hluboký dojem. Učil nás nejen slovem, ale i stylem svého života. S vděčností vzpomínám na učitele Davida a jeho smysl pro spravedlnost, na učitele Kubalu i učitelku Cihlovou, nadšenou organizátorku divadelních her a výbornou zpěvačku.

Nezapomenutelnou osobností se stal pro mě učitel František Eck, který nás učil v měšťanské škole počty, fyziku a především nás učil lásce k hudbě a probouzel v nás hudební cit. Pamatuji, že někdy v hodinách zpěvu se nezpívalo. Pan učitel sedl ke klavíru a hrál a hrál. Jeho oblíbeným skladatelem byl Josef Suk. Pochod "V nový život" hrál pan učitel s ohromnou energií a citem. Tato Sukova skladba se stala symbolem vlastenectví a odhodlání bránit republiku v letech ohrožení fašismem a provázela mě od té doby životem tak, jako naše národní hymna. Hrával doprovod ke Smetanově skladbě "Věrné milování" při svatbách. Nám dětem bylo dovoleno při zkouškách šlapat měchy varhan. Byla to pro nás velká čest.

Měšťanská škola byla škola nová, účelně postavená. Od prvního dne na mne udělala hluboký dojem. Líbila se mi nejen dobře vybavená tělocvična s prostorným jevištěm, ale i veliké a světlé učebny. Největší z nich byla kreslárna. Tam bylo království pana učitele Kupky. Učil nás kreslení, měřičství a němčinu. Všechno tam bylo veliké. Třída, tabule, kamna, i bříško pana učitele a jeho tmavé oči za starodávným cvikrem, i kapsní zavírací nože, které pan učitel vlastnil a na požádání půjčoval žákům na ořezání tužky. Nevídaně veliké byly jeho kapsní hodinky. Svými rozměry odpovídaly starodávným budíkům. Není divu, že jsme je rádi viděli a až příliš často jsme se pana učitele chodili ptát kolik je hodin. Vážně a důstojně ty své cibule vyndával z kapsy a dával žákům k nahlédnutí. V hodinách měřičství, kdy jsme z tabule opisovali novou látku, sedával v poslédčí lavici, opravoval rysy a kreslil důvěřutám do památníků růže. Byl také vášnivým sběratelem s badatelskými vlastnostmi. Jeho drobné kroky po chodbách byly provázeny vrzáním vysokých šněrovacích bot. Tak, jak bylo možno z dálky poznat pana učitele Kupku podle vrzání bot, tak přítomnost pana ředitele Stanislava Švehly prozrazovalo hlasité cinká-

ní klíčů, kterých měl ve svazku jako dobrý hospodář pozhnaně. V hodinách ručních prací učil chlapce včelařství, sadařství i mnoha jiným pro život prospěšným dovednostem. Udivovala jeho pracovitost a neúnavná aktivita nejen ve škole, ale i ve společenském životě obce. Ráda vzpomínám na učitelku

Aničku Beranovou, která nás s vlasteneckým zánícením provázela dějinami našeho národa, na učitele Stíchu, Loskotovou, Kroupu.

S vděčností a láskou vzpomínám na Vás všechny učitele. Zasloužíte si krásný pomník. Já jsem Vám ho už dávno postavila ve svém srdci. Dávám za pravdu Janu Wenigovi: "Krásné dětství je lepší, než spojitelná knížka. Z krásného dětství se dají vybrat úroky po celý život".

Adéla Čapková

Strmilovské pevnůstky

Potkáváme je velmi často, nejvíce při cestě ze Strmilova do Kunžaku, kdy náš každý pohyb sledují dvě železobetonové obludy s hrozivě naježenými dráty. Každá stojí na jedné straně silnice a všichni je velmi dobře známe. Za tu dlouhou dobu jejich existence jsme se jim naučili říkat všelijak. Před válkou je naši vojáci hrdě nazývali lehkými objekty a obyčejní lidé zase betonovými kryty. Za okupace jim Němci říkali "Betonbunker" a tento poněmčelý název zůstal zaryt do podvědomí lidí až dodnes. Letos tomu bude 57 let od doby, kdy byly tyto objekty u Strmilova postaveny, aby pomohly uchránit celistvost našeho národa před rozpínavostí Hitlera. Výstavba strmilovských pevnůstek se stala konečnou fází celého opevňovacího úsilí, započatého na našem okrese již v roce 1936.

Za jakých okolností začala výstavba opevnění v Československu, je veřejnosti všeobecně známa. Důvodem tohoto kroku se stala skutečnost, že sousední Německo započalo pod vedením Adolfa Hitlera budovat novou útočnou armádu, která brzy začala ohrožovat sousední národy.

Dne 20. března 1935 vzniklo Ředitelství opevňovacích prací (zkratkou ŘOP), které řídilo veškerou výstavbu. Na předválečném okrese J. Hradec byly první objekty betonovány od srpna 1936 a jednalo se o 43 kulometných stanovišť vz. 36, vedoucích od Chlumu u Třeboně po Staré Město pod Landštejnem. V roce následujícím zavedla armáda nový typ pevnůstky - lehký objekt vz. 37, všeobecně známý pod pojmem "řopík" (podle zkratky ŘOP). Tento nový typ se stal nedílnou součástí pevnostního systému ČSR a do Mnichovského diktátu se jich podařilo vybetonovat 10 004. Od června 1937 se řopíky betonovaly i na našem okrese a to nad Starým Městem p. L., kde jich stavitel Bohumil Kasal z J. Hradce dokončil do konce roku celkem dvacet šest. Další pevnosti neměly být zatím na Jindřichohradecku stavěny, protože jižní část hranic sousedila s tehdy ještě neutrálním Rakouskem a od toho se neočekávala případná intervence. Obsazením Rakouska dne 12. 3. 1938 Německem se proti Československu otevřel další útočný směr, bylo nutné okamžitě zahájit přípravné práce pro budování nových linií.

Na Jindřichohradecku započala výstavba až v červnu, kdy byl firmě V. Beran z Prahy zadán úsek č. 186 Staré Město, který začínal u rybníka Osika a končil u českomoravské hranice, která oddělovala Čechy od Moravy. U Strmilova hranice přetínala území mezi Leštinou a Malým Jeníkovem. Leština se tehdy nacházela ještě v Čechách, kdežto sousední obec ležela již na Moravě. Na bývalém moravském území prováděla betonáž objektů firma Mandaus a Švajcar, která od zemské hranice po Rancífov dokončila 149 lehkých objektů. Další úsek našeho regionu

byl zadán 13. 6. 1938 firmě Hrůza a Rosenberk z Prahy a dostal číslo 184. Jeho linie vedly od Staňkovské hráze k rybníku Ruda. Stavitel zde po přerušení prací vybetonoval 76 objektů ze 117 plánovaných. Z hlediska dokončenosti dopadl nejhůře úsek č. 185, zadáný 13. 7. Jindřichohradeckému staviteli Bohumilu Kasalovi. Přes nabyté zkušenosti z výstavby v předchozím roce nedokázal vlivem pozdního zadání prací dokončit ze 149 plánovaných objektů mezi Osikou a Staňkovem více než 59 řopíků.

Do konce září se přes značné úsilí stavitelů podařilo ve výše popisovaných úsecích vybetonovat 407 pevnůstek. Tato část opevnění, ležící nedaleko státní hranice, dostala název "První obranné postavení", protože tvořila nepříteli první hráz odporu. Několik desítek kilometrů od hranic mělo vzniknout tzv. "Druhé obranné postavení" (zkratkou DOP), které dostalo za úkol zadržet nepřátelské jednotky při případném proražení pohraničních linií. Na našem okrese se s jeho výstavbou započalo velmi pozdě a nepodařilo se zcela dokončit. DOP k nám vstupovalo od západu přes Týn nad Vltavou, Veléčvín a soustavu rybníků od Dvořiště po Starý Vdovec. Dne 27. července 1938 byly pod J. Hradecem zadány různým firmám tři úseky s čísly 162, 166, 168. Nejzápadnější v okrese byl vytyčen úsek 162, který se pro rychlejší postup prací rozdělil na dvě části a každá z nich připadla jinému staviteli. Úsek začínal u Starého Vdovce a dále vedl k rybníku Staviště, odkud ubíhal směrem ke Stráži n. N., kde překračoval Nežárku a pokračoval až k Lásenici po jeho horním břehu. Linie končila u hráze Paseckého rybníka a navazovala na úsek 166. Do konce září se podařilo vybudovat pouze kraje úseku, a to od Lásenice po Dolní Lhotu (21 pevnůstek ze 40 plánovaných) a od rybníka Starý Vdovec po Staviště (15 vybetonovaných ze 45 zadaných). Prostředek úseku stačili stavitelé Zdeněk Lakomý a Ing. V. Pejša jen rozestavět. Obdobně rozpracován skončil i sousední úsek 166, který byl vlivem okolností také rozdělen na dvě části a zadán dvěma různým firmám. Na západě u Paseckého rybníka navazoval na úsek 162 a odtud se stácel pod Novou Ves, kde učinil obrát směrem severovýchodním k silnici N. Bystřice - J. Hradec. Od komunikace měl pokračovat ke Kačležskému a Krvavému rybníku, kde končil. Ani rozdělení úseku na dvě části nepomohlo k rychlému dokončení prací a stavebním firmám Josef Filkas a Ing. Špalek se podařilo realizovat jen prostředek úseku, a to od Nové Vsi po Kačležský rybník, kde v posledních zářijových dnech stálo 36 vybetonovaných řopíků z 84 plánovaných. Nejvýchodnější stál poslední úsek DOP s číslem 168 Strmilov. Právě o něm se nyní zmíním podrobněji.

(pokračování příště)

HISTORIE

Obrazový seriál z končících válečných let

Pokračování "Osvobození v obrazech" uveřejníme příště.

Foto: Archív ObÚ

AKTUÁLNÍ ZPRÁVODAJ

Částky životního minima od 1.ledna 1995**§ 1**

(1.) Částka životního minima, která se považuje podle zákona o životním minimu za potřebnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb občana, činí měsíčně:

- a) 1230,- Kč, jde-li o dítě do 6 let věku,
- b) 1360,- Kč, jde-li o dítě od 6 let do 10 let věku,
- c) 1620,- Kč, jde-li o dítě od 10 let do 15 let věku,
- d) 1780,- Kč, jde-li o nezaopatřené dítě od 15 let do 26 let věku,
- e) 1680,- Kč u ostatních občanů.

(2.) Částka životního minima, která se považuje podle zákona o životním minimu za potřebnou k zajištění nezbytných nákladů na domácnost, činí měsíčně:

- a) 760,- Kč, jde-li o jednotlivce,
- b) 1000,- Kč, žijí-li v domácnosti dvě osoby,

c) 1240,- Kč, žijí-li v domácnosti tři nebo čtyři osoby,

d) 1400,- Kč, žije-li v domácnosti pět nebo více osob.

§ 2

(1.) Příspěvek na úhradu potřeb dítěte náležející podle zákona o pěstounské péči činí za kalendářní měsíc

- a) 1230,- Kč, jde-li o dítě do 6 let věku,
- b) 1360,- Kč, jde-li o dítě od 6 let do 10 let věku,
- c) 1620,- Kč, jde-li o dítě od 10 let do 15 let věku,
- d) 1780,- Kč, jde-li o dítě od 15 let do 26 let věku.

(2.) Odměna pěstouna náležející podle zákona o pěstounské péči, a to i při společné pěstounské péči manželů, činí za každé svěřené dítě 840,- Kč za kalendářní měsíc.

(Sbírka zákonů ČR, č. 24)

**Ordinační doba DS Strmilov
a Kunžak v červenci a srpnu.**

MUDr. A. Spurná

STRMILOV

PO 8.00 - 13.00

ČT 8.00 - 13.00

KUNŽAK

ÚT 8.00 - 13.00

ST 8.00 - 13.00

PÁ 7.00 - 11.00

**V době od 10.7. -17.7., 28.7. -
4.8. a 31.8. -1.9. se z důvodu
dovolené nebude ordinovat.**

ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽ

NUDU NEZNAJÍ...

Kdo? Děti z mateřské školky. Ony se ani nudit nemohou. Vždyť kromě každodenního pestrého programu jsou pro ně

Perokresba - Vašík, 1. třída

připravovány ještě další přitažlivé akce navíc.

Tak například v květnu se děti se svými opatrovníci vydaly na výlet autobusem do Kunžaku, kde si prohlédly náměstí, posvačily u kašny a zpátky se prošly pěšky kolem rybníku Komorník. Od konce května do konce června probíhá plavecký výcvik v bazénu v Jindřichově Hradci. Je to jistě dobrá příprava na

Jak je důležité zúčastnit se ...

Dne 10. května 1995 se družstvo žákyň V. třídy zúčastnilo okresního kola soutěže zdravotních hlídek. V této náročné teoretické i praktické soutěži toto družstvo zvítězilo a bude okres Jindřichův Hradec reprezentovat na krajské soutěži v Písku. Družstvu ve složení: Anna Trkovská, Zdena Švehlová, Jana Správková, Pavla Paulátová, Kateřina Paulátová a Jarmila Kozáková upřímně GRATULUJEME! Poděkování za vzornou přípravu na soutěž patří Jarmile Šarochové, vychovatelce školní družiny ZŠ Strmilov.

26. května 1995 obsadili žáci základní školy 5. místo v okresní plavecké olympiádě. Zajisté pěkné umístění.

Žáci ZŠ se rovněž zúčastnili okresní zeměpisné soutěže, kde si mohli prověřit své geografické znalosti.

Hrálo se, soutěžilo se a závodilo také 1. června, v dětský den, který byl sportovní, ale především zábavný. I tady platilo heslo: Není důležité vyhrát, ale zúčastnit se! (informace z ředitelství ZŠ Strmilov)

letní sezónu, kdy se jim nabyté zkušenosti budou hodit při koupání s rodiči v rybníku.

První červen, den svátku dětí, byl ve znamení dobré nálady, písniček. Děti si vyzkoušely svou obratnost na překážkové dráze, prohlédly si vycpaná zvířata, zapůjčená ze základní školy a na závěr si

odnesly malé dárky, které poskytlo sdružení rodičů.

V červnu děti navštívily ZOO - Ohrada na Hluboké nad Vltavou, kde rovněž zhlédly loutkové představení - pohádku "O medvědovi a lišce".

pokračování na str. 8

ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽ

NUDU NEZNAJÍ...

dokončení ze str. 7

Na 21. červen dostaly děti z mateřské školy pozvánku do kulturního domu na pohádkové představení "Cesta do pohádky a zpátky", kterou sehrály děti ze základní školy.

Poslední červnový týden se mateřská škola tak jako každý rok loučila s dětmi, které odcházejí do první třídy. Konalo se společné slavnostní posezení, po jehož skončení dostávali budoucí prvňáčci malý dárek.

To je však jen malý výčet z mnoha akcí, při kterých si děti určité přijdou na své. Aby vůbec mohlo k podobným akcím docházet, je důležité zajistit k jejich konání dobré podmínky. Kromě zodpovědné práce učitelek, jejich organizačních schopností a značné dávky fantazie je ale také třeba například zajištění autobusové dopravy, která je právě jednou ze zmíněných podmínek. Díky proto patří obecnímu úřadu, který autobus na výlety poskytuje. /Informace poskytla Věra Semotánová, ředitelka mateřské školy/

Linoryt - V. Matoušková, 6. třída

Úsměv úsměvů

*Že ještě bezmocné a slabé
a místem nejlepším je matčin klín,
už velkou radost působí starším a
dospělým.*

*Jeho úsměv ze všech divů největší,
v něm zrcadlí se krása žití,
co v světě nejslavnější je,
v něm září, odráží se, svítí.*

*Vše zdá se náhle krásnější,
lidé vypadají šťastnější,
hrubost ze srdcí se ztrácí,
když dívá se na ně ve své prostotě
a jejich péči svým úsměvem jim splácí.*
P. Jankovský

Z TVORBY ŽÁKŮ ZÁKLADNÍ ŠKOLY

O STARÉ DÝMCE

Byl jednou jeden chudý stařeček a ten měl jen skromné živobytí, starou dřavou dýmku, hrstku tabáku a kousek plíšku. A když si chtěl zakouřit, trvalo mu moc dlouho, nežli dýmku napěchoval. Musel totiž dát na dno plíšek. Jednou si chtěl zabafat. Snažil se dýmku napěchovat, ale již neměl plíšek. Když se snažil dlouho, došla mu trpělivost a ulevil si: "Čert aby to vzal!" A tu se najednou objevil mrak dýmu a před starcem se objevil satanáš. "Co si přeješ?", ptal se čert. "Ale, nejde mi naplnit má stará dýmka", prohodil nedbale stařec. "Já ti dýmku naplním, ale musíš se mi podepsat vlastní krví." Stařeček, že ano a tak se čert vrátil zpátky do pekla a přinesl váček tabáku. Začal plnit, ale dýmka ne a ne se naplnit. Vrátil se znovu a přinesl ještě třikrát tolik tabáku. Plnil znovu, ale tabák stále nestačil. Čert se nazlobil a přinesl z pekla hned celý pytel tabáku. Nestačil ovšem ani pytel kuřiva. A tohle ho skutečně dopálilo. Donesl všechnu tabák, co měli v pekle. Stále plnil a pěchoval. Plnil půl dne, ale dýmka byla prázdná. Stařeček měl chatrč napanou k prasknutí. Kdyby jen malou část tabáku prodal, mohl mít dýmek třeba padesát. Pekelník si všiml velmi pozdě, že dno dýmky je dřavé. Ale smlouva je smlouva a ta platí. Satan řádil jako tajfun, ale žádný tabák nemohl sehnat. A jestli žije, shání tabák dodnes.

Zdeněk Zeman, 5. tř. ZŠ

UVEDENÍ POHÁDKOVÉ HRY NA JEVIŠTĚ...

21. června uvedli žáci svou další divadelní hru na "jeviště" kulturního domu ve Strmilově. Pohádkovou hru se zpěvy od Jaromíra Šypala pod názvem "Cesta do pohádky a zpátky" mohly vidět děti (dopoledne) i dospělí (večer).

Herci se tentokrát stali žáci pátých, šestých a sedmých tříd. Hlavní role - pohádkového poutníka (Popou) a pohádkového hlídače (Nudle)

- ztělesnili Martin Kozák ze sedmé třídy a Vladimír Semotán z páté třídy. Bez dětských herců by tedy tato pohádková hra s vtipnými dialogy nevznikla, ale nevznikla by ani bez režie, dekorace, hudby, kostýmů, o což se staral kolektiv pedagogů ze základní školy Strmilov pod vedením pana učitele Šerého.

(informace ze ZŠ Strmilov)

ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽ

VE ŠKOLE SE ZPÍVÁ

Na besídce, uspořádané letos v strmilovském kinosále při příležitosti svátku matek, návštěvnky jistě mile překvapila skutečnost, že při vystupování žáků, která připravily učitelky základní a mateřské školy, se úroveň zpěvu zase o něco zlepšila. Líbila se mi sólová vystoupení a z hlediska intonační mě velmi mile překvapil zejména hromadný zpěv dětí, který nacvičila paní učitelka Jarmila Šarochová. Zvýšení zpěvnosti dětí, na kterém má svůj podíl jistě i kolektiv učitelů školy, svědčí o tom, že se na škole bere vážně i výuka zpěvu.

Nevím, jaký podíl na tomto úspěchu mají jednotliví učitelé a plně si také uvědomuji, že mi nepřísluší se vyjadřovat k výsledkům jejich práce. Přesto si však neodpustím se vám svěřit s něčím, co pokládám v rozvoji výuky zpěvu na naší škole za velmi významné. Mezi jednotlivými třídami na prvním stupni vyniká v současné době ve zpěvnosti druhá třída. Již

při krátkém odposlechu zpěvu těchto malých dětí snadno rozpoznáme, že jejich naprostá většina dobře intonuje. Kromě toho nás zaujme i nadšení s jakým děti zpívají a spontánně projevovaná radost, kterou jim zpěv přináší. Čtyři děvčata z této třídy se také přihlásila do dětského pěveckého sboru školy. Když jsem se přesvědčil o jejich kvalitách a zjistil jsem mimo jiné, že jejich hlasový rozsah již přesáhl oktávu, rád jsem je do sboru přijal. Věřím, že i když jsou poměrně mladá, že do něho plným právem patří.

Jak je možné, že právě v této třídě je najednou tolik dobře zpívajících dětí? I když nevylučuji určitý vliv náhody, jsem přesvědčen, že hlavním důvodem, proč většina dětí dobře a s radostí zpívá, není náhoda, ale něco úplně jiného. Na začátku školního roku převzala tuto třídu velmi mladá učitelka Mgr. Věra Doláková a já jsem plně přesvědčen, že hlavní zásluhu na poměrně vysoké muzikální úrovni tohoto ročníku má

právě ona. Velké úsilí a důslednost se jako každá poctivá a svědomitá práce projevila tím, že paní učitelka dosáhla výsledku, jaký byl dříve některými lidmi pokládán za nedosažitelný. Příčinou tohoto úspěchu je nejen to, že pro zpěv plně využívá hodiny hudební výchovy, ale že se snaží pro jeho procvičování využít i jiné možnosti. Učitelům na prvním stupni, kteří jsou s dětmi po celou dobu vyučování, nebrání nic v tom, aby zpíváním písničky zahajovali různé vyučovací hodiny. Jestliže paní učitelka tuto možnost využívá a zpívá s dětmi prakticky každý den, velmi výrazně se to projevuje na úrovni jejich zpěvu. Povede-li tuto třídu i v dalších letech, nepochybuji o tom, že v rozvoji muzikálnosti dětí docílí výsledky, jaké na této škole nebyly již dlouho zaznamenány.

Paní učitelce Dolákové i všem ostatním pedagogům na škole přeji v jejich práci mnoho dalších úspěchů.

Ing. Mojmír Paulát

KULTURA

DVA PORTRÉTY...

Strmilovský rodák A. J. Alex

Před 105 lety, přesně 25. dubna 1890, se ve Strmilově narodil grafik a spisovatel Adolf Jelínek, známý pod jménem A. J. Alex. Jeho úspěšné kariéře umělce předcházelo nepříliš šťastné dětství a za studií tíživé hmotné starosti. Pocházel z početné zemědělské rodiny a po matčině smrti vyrůstal u příbuzných v Počátkách. V jejich obchodě se smíšeným zbožím se poprvé setkal s rázovitými figurkami, které se pak objevují v jeho umělecké tvorbě, zejména v romanticky laděných leptech. Po ukončení reálky v Telči pokračoval ve studiu na keramické škole v Bechyni. Jeho nadání zde slavilo úspěchy, a proto mohl po jejím absolvování nastoupit do keramických závodů Graniton, kde pracoval jako návrhář. I přes velmi slušný plat a výhodné podmínky se však Jelínek rozhodl odejít do Prahy na uměleckoprůmyslovou školu, kde studoval pod vedením profesora Maška a Dítěte. Po jejím absolvování se rozhodl dále pokračovat na mnichovské akademii v ateliéru profesora Angelo Janka. Jank byl specialistou na velké historické kompozice a malbu koní, patřil také k vynikajícím grafikům, což mělo pro Jelínka velký význam. Po začátku první světové války se však musel vrátit do Prahy a své odborné školení završuje čtyřletým působením v grafické speciálce Maxe Švabinského. Do tohoto období se také datuje přijetí nejprve pseudonymu a pak občanského jména A. J. Alex.

Od počátku své volné tvorby se Alex stává velmi oblíbeným a vyhledávaným nejen u nás, ale i v cizině. Patří k precizním grafikům, s přehledem ovládá ferneslo. Tvoří nejčastěji v leptu, v suché jehle, akva či mezzotintě. Zpočátku si vybírá náměty typicky romantické: přírodu a přírodní živly, život Cikánů a Indiánů. Osobní zálibu pak našel ve

výtvarných studiích koní, kde projevuje vynikající cit pro anatomii a tektoniku pohybu. Jankovo školení rovněž uplatňuje v rozsáhlých figurálních kompozicích, jako jsou Adamité nebo Kázání Jana Husa.

Později se věnuje technickým stavbám a architektuře, rád zachycuje tyto prvky spojené s vodou: mosty, zdymadla, vodárny a přehrady a zasazuje je i do krajinného rámce (stavba Jiráskova mostu, stavba mostu v Bechyni a další), nechybí ani výtvarné vděčné pohledy např. na Canale Grande. Jeho rozsáhlého třídlísného alba "Československé hrady a zámky" využily formou reprodukcí ČSD při výzdobě interiérů vagonů. Alex byl po celou dobu své výtvarné činnosti rovněž oblíbeným autorem ex libris a novoročenek či příležitostných tisků. Pro strmilovského rodáka, někdejšího předsedu poslanecké sněmovny a ministra F. Staňka, kterého rovněž portrétoval, vytvořil např. novoročenku s obrázkem rodného městečka. Věnoval se knižním ilustracím, z nichž je nejznámější jeho doprovod Puškinova Eugena Oněgina či lepty k baladám J. Vrchlického a J. Nerudy.

Zájem o literaturu se ale u Alexe projevili nejen v práci grafické, nýbrž i v jeho vlastní činnosti spisovatelské, které se intenzivněji věnoval ve 30. a v první polovině 40. let. I svá literární díla ovšem zpravidla sám ilustroval. Při psaní většinou čerpal ze svých osobních zkušeností, a proto jsou častými náměty jeho knih romanticky stylizované osudy umělců, malířů, jako např. v románu Černošedé oči (1930). Lze v nich rozpoznat i autobiografické prvky, které převládly v jeho druhém románu Osudové rozcestí (1932) a v povídce Pramen života a smrti (1941)...

... Z Alexovy další tvorby bychom mohli uvést i zajímavou povídku Dva falešné obrázky (1937), jejíž děj se točí okolo falzifikátů dvou obrazů jindřichohradeckého rodá-

ku Hanuše Schwaigra, povídka Vichřice (1932), věnovanou koním a skicu z vojenského prostředí pod názvem Osamělci (1934), kterou opatřil vlastními lepty sám autor.

Přestože v době svého uměleckého vrcholu ve třicátých letech byl A. J. Alex autorem poměrně známým a žádaným, zastoupeným ve významných sbírkách (Dvorní muzeum Albertina ve Vídni), je dnes povědomý o jeho díle malá a stále čeká na důkladnější zpracování.

(Vybráno ze stejnojmenného článku D. Veselské a F. Fürbacha, Listy Jindřichohradecka ze dne 3. 5. 1995)

Stanislav Piskáček

Před sto lety se narodil dlouholetý strmilovský kronikář Stanislav Piskáček. Při vyslovení jeho jména si jistě mnozí vybaví drobného starého pána s kulatými kovovými brýlčkami, který bydlel u rybníka Hluboký. Obecní kroniku vedl od r. 1946 do r. 1962, kdy ji ze zdravotních důvodů předal Václavu Bonkovi. V roce 1951 napsal do pamětní knihy vlastní životopis, ve kterém velmi podrobně vylíčil absolvování vzdělávacích kursů a svoji činnost v mnoha místních spolcích. Vybrala jsem z něj pouze některé části.

Stanislav Piskáček se narodil 20. dubna 1895 v rodině tkalce ve Strmilově, ale část útlého dětství strávil v Rakousku. V r. 1906 se rodina odstěhovala do bavorského

pokračování na str. 8

KULTURA

Stanislav Piskáček

pokračování ze str. 9

Augsburgu, tam také dokončil základní vzdělání. Vyučil se pekařem a pak dle jeho vlastních slov "prošel obvyklým řemeslným vandrem Württembersko, Badensko a Švýcarsko". Od r. 1914 pracoval ve Vídni jako pekařský dělník. Za války byl odveden ke 102. pěšímu pluku, ale koncem r. 1915 byl propuštěn a vrátil se do Vídně. Své vzdělání doplňoval v přednáškách Uranie a četbou. Zajímal se o historii, absolvoval účetnický kurs. Po vyhlášení samostatného Československého státu se vrátil do Strmilova.

Aktivně se zapojil do dění v obci. Podílel se na založení místního Konzumního družstva a v r. 1920 byl na ustavující valné hromadě zvolen do jeho představenstva. Družstvo vedl do r. 1944, kdy bylo sloučeno se Vzájemností J. Hradec. Vedoucím družstevní prodejny zůstal do r. 1947, kdy odešel na penzi. V letech 1919-1945 byl členem obecní samosprávy, nejprve jako člen komise pro sestavení volebních seznamů a postupně v komisích finanční, osvětové, sociální a v městské radě.

Za okupace byl prvním náměstkem starosty a pokladníkem.

Jako člen levice sociální demokracie se v r. 1921 stal zakládajícím členem místní organizace KSČ, ale v r. 1923 ze strany vystoupil a do soc. dem. vstoupil znovu až v r. 1930, po válce zůstal zřejmě bezpartijní. Byl jednatelem a důvěrníkem místního sdružení Volné myšlenky a Klubu českých turistů, v r. 1946 se stal jeho předsedou.

Jako obecní kronikář založil vlastivědný kroužek, sbíral pohlednice a fotografie Strmilova, dopisoval do regionálních novin, pořádal přednášky a výstavy o minulosti obce, psal vlastivědná pojednání, navázal tak na práci V. Martínka.

K jeho nejrozsáhlejší prací patří Strmilovská tkalcovina, Dějiny místního hasičského sboru, Počátky dělnického hnutí ve Strmilově a Strmilovský kaleidoskop. Chtěl vydat strmilovskou čítanku. Zemřel 24. prosince 1965 uprostřed příprav na výstavu Dělnické hnutí ve Strmilově.

(Libuše Kubáková, kronikářka)

OD VŠEHO KOUSEK

Blahopřejeme...

... všem jubilantům, kteří se v měsících dubnu, květnu a červnu dožili významného životního jubilea.

Kulaté výročí narození oslavili:

Marie Dvořáková ze Strmilova - 60 let
Ladislav Holý ze Strmilova - 70 let
Antonín Polanecký ze Strmilova - 70 let
Julie Marková z Leštiny - 70 let
Jana Tučková ze Strmilova - 60 let
Jan Hačka ze Strmilova - 60 let
Miroslav Snížek ze Strmilova - 70 let
Květoslava Mátllová ze Strmilova - 70 let
Jindřich Povolný ze Strmilova - 90 let
Milada Kubisková z České Olešné - 70 let
Karel Lehejšek ze Strmilova - 60 let
Božena Šabatková ze Strmilova - 70 let

Hodně zdraví a spokojenosti do dalších let!

Nahlédnutí pod pokličku...

Sýrové smaženky (pro 4 osoby)

Suroviny:

500 g vařených brambor, 100 g sýru Cihla, česnek, majoránka, sůl, pepř, solamyl, hladká mouka, strouhanka, 1 vejce

Uvařené brambory rozstrouháme společně se sýrem, přidáme ostatní suroviny a vypracujeme těsto, které vytváříme do pláček o váze asi 100 g. Obalíme je ve strouhance a smažíme na rozpáleném oleji po obou stranách do zlatova.

Vhodné přílohy: tatarská omáčka, brambory, podmašlí nebo kyselé mléko.

Dobrou chuť přejí zaměstnanci hotelu Komorník

VEJŠPLECHTY

Maminka je se syny na procházce v době plynotřesky Strmilova.

- Mami, co tohle je za auto, co dělá ty výkopy?

- To je "fergusák" (!)

Za chvíli:

- Hele, mamko, ten cirkusák jede zase zpátky!... (V.V., 4,5 roku)

SOLI ŽIVOTA

Lidský organizmus sám o sobě nedokáže vyrobit 21 nejdůležitějších látek tak potřebných k životu, že se jim lidové říká "soli života". Proto je třeba tyto látky doplňovat pestrou stravou. Ale pozor! Jakmile tělo přijme příliš málo nebo příliš mnoho některého z těchto minerálů, může dojít k extrémní reakci: v prvním případě k onemocnění z nedostatku minerální látky, v druhém dokonce k otravě.

Nejdůležitější minerální látky:

Vápník (Ca)

Množinový prvek

Výskyt: v mléku a mléčných výrobcích, ovoci, chlebu, ořechách a rybách.

Význam: pro stavbu kostí, svalovou činnost, srážení krve.

Nedostatek se projevuje: ztrátou vápníku v kostech, osteoporózou, rachitidou, poruchami srdečního rytmu, křečemi únavou.

Železo (Fe)

Stopový prvek

Výskyt: v játrech, pivních kvasinkách, plnozrnných výrobcích, pažitce, petrželi, brokolici a růžičkové kapustě.

Význam: pro tvorbu enzymů, přenos kyslíku v organizmu.

Nedostatek se projevuje: chudokrevností, únavou, křečemi.

Jód (I)

Stopový prvek

Výskyt: v mořských rybách, vejcích, mléku, jódované soli.

Význam: pro funkci štítné žlázy, tělesný a duševní vývoj.

Nedostatek se projevuje: nedostatečnou funkcí štítné žlázy, tvorbou voleté. Pokračování příště

Tip na ...

Tak letos už bude té kinematografii sto let! Sto let už máme možnost sledovat v biografu pohyblivé obrázky s dějem, zvané film. Je to přesně ode dne 28. 12. 1895, kdy bratři Lumiérové uspořádali v Paříži první kinematografické představení. Pravda, postupem času se filmy "nastěhovaly" i k nám domů - do televizní bedny. Nemuseli jsme tedy my za nimi, ale ony přicházely k nám. Biografy či kina byly tedy v poslední době na pokraji kulturního i společenského zájmu. Úpadek filmové tvorby nebo pohodlí lidí? Kdoví, třeba se ty zlaté časy kinematografie zase vrátí. A že byly opravdu zlaté, o tom se můžeme přesvědčit sami. Při zhlédnutí starých českých filmů, při četbě různých filmových kritik z té doby a vzpomínek - nejen herců, ale zkrátka všech, kteří měli s filmem co do činění. S výročí století kinematografie v první řadě souvisí výběr z filmové tvorby na televizních obrazovkách i na plátně kin. Ale tohoto výročí si všimly i časopisy, noviny a také knihy - nejen zahraničních literárních tvůrců. Mezi českými knihami tohoto typu mne zaujaly dva svazky "převodce po starých českých filmech", které vyšly v Brně letos na jaře a nesou název HVĚZDY NAD BARRANDO- VEM. První svazek má název TO BYL ČESKÝ MILOVNÍK, druhý pak ŽENY JEHO SNŮ a jejich autorem je známý literární historik a divadelní teoretik VIKTOR KUDĚLKA. A takto promlouvá z obálky knihy ke čtenářům: "Milovníci starých českých filmů, vzpomínáte si ještě na Harmoniku, Lucernu, Paklíč, Panenku, Prstýnek, Rukavičku? Na Modrý závoj, Růžové kombiné, Stříbrná oblaka, Zlaté ptáče, Černý plamen, Bílou jachtu ve Splitu? Na První políbení, Druhou směnu, Třetí rotu, Sedmou velmoc, Jedenácté přikázání, Čtrnáctého u stolu? Říká Vám ještě něco Jana, Gabriela, Lojzicka, Madla - ta z cihelny i ta, co zpívala Evropě? Nezapomněli jste dosud na Vladimíra Borského, Mirka Eliáše, Otomara Korbeláře, Jana Lamače, Stanislava Strmáda a další naše první milovníky? Na Lídu Baarovou, Věru Ferbasovou, Adinu Mandlovou, Nancy Rubensovou a ostatní ženy jejich snů? Na tyto a podobné otázky najdete odpověď v knížce Hvězdy nad Barrandovem, v prvním a ve druhém svazku. Kdo miluje loňské sněhy, kdo rád přichází s křížkem po funuse, přijde si v ní na své..."

Připravila V. Vondrušová

OMLUVA!

V minulém čísle SN (1/1995) jsme v článku "Skauti opět v pohotovosti" omylem přejmenovali vedoucího chlapeckého skautského oddílu pana Jaroslava Klášku. Správná formulace tedy zní: ... chlapecký oddíl SOKOLOVÉ vede pan Miroslav Doupník a pan Jaroslav Kláška ze Žirovnice (nikoliv tedy pan Kadlec, jak bylo omylem uvedeno). Panu Kláškovu a čtenářům se tedy omlouváme.